ΕΝΝΟΙΟΛΟΓΙΚΗ ΟΡΙΟΘΕΤΗΣΗ ΤΟΥ ΟΡΟΥ «*ΕΝΝΟΜΗ ΣΧΕΣΗ*»˙ ΕΝΝΟΜΕΣ ΣΥΝΕΠΕΙΕΣ ΩΣ ΠΡΟΣ ΤΗΝ ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΙΚΗ ΟΡΙΟΘΕΤΗΣΗ ΤΟΥ ΔΕΔΙΚΑΣΜΕΝΟΥ

Σχετικώς με το ζήτημα αυτό, έχουν υποστηριχθεί δύο απόψεις :

Κατά την πρώτη, είναι έννομη η βιοτική σχέση που ρυθμίζεται από το δίκαιο και συνδέει ένα πρόσωπο προς άλλο πρόσωπο ή πράγμα[1]. Κατά την θεωρία αυτή, χαρακτηριστικό γνώρισμα της έννομης σχέσης είναι ότι από αυτήν πηγάζουν δικαιώματα. Αποτελεί συνεπώς το θεμέλιο, το έδαφος, από το οποίο βλαστάνουν δικαιώματα, ως λειτουργικές εκδηλώσεις της[2]. Άρα, κατά την άποψη αυτή, η σύμβαση, η αδικοπραξία αποτελούν έννομες σχέσεις κι όχι πραγματικά περιστατικά, εκφάνσεις της εμπειρικής πραγματικότητας.

Ως έννομη λοιπόν σχέση, σύμφωνα με τη γνώμη αυτή, νοούνται από κοινού, ως αδιάσπαστο σύνολο, τόσο το βιοτικό συμβάν, όσο και οι έννομες συνέπειές του. Γι' αυτό και, κατά τη θέση αυτή δημιουργείται δεδικασμένο, όχι μόνο για τη συγκεκριμένη έννομη συνέπεια που αποτέλεσε το αντικείμενο της δίκης, αλλά και για τα παραγωγικά γεγονότα της (τα πραγματικά περιστατικά), ως αναγκαία εννοιολογικά στοιχεία της[3]. Συνεπώς, σε μεταγενέστερη δίκη μεταξύ των ίδιων διαδίκων δεν θα κριθεί εκ νέου το θεμέλιο του

---

[1] **Μπαλής**, ΓενΑ, § 22. **Σημαντήρας**, ΓενΑ (έκδ. 1980) περιθ. αριθ. 190. *Από την σχετική πάγια νομολογία, βλ.ενδεικτικώς τις* : ΑΠ 919/1975 ΝοΒ 24,255. ΑΠ 959/1972 ΝοΒ 21,475. ΑΠ 240/1971 ΝοΒ 19,750).

[2] **Κονδύλης**, Το δεδικασμένον κατά τον ΚΠολΔ, (έκδ. 1983) § 12 σημ. 33 σελ. 125.

[3] **Κονδύλης**, ανωτ. Βλ. και ΑΠ 1266/1977 ΝοΒ 26,1043. ΑΠ 631/1977 ΝοΒ 26,342. ΑΠ 690/1976 ΝοΒ 25,43. ΑΠ 374/1976 ΝοΒ 24,886. ΑΠ 162/1976 ΝοΒ 24,695. ΑΠ 1192/1974 ΝοΒ 23,730. Συνεπώς, σε μεταγενέστερη δίκη μεταξύ των ίδιων διαδίκων δεν θα κριθεί εκ νέου το θεμέλιο του επιδίκου δικαιώματοσγεγονός, παρά μόνον το τελευταίο, εφόσον είναι διαφορετικό (**Κονδύλης**, ανωτ. Βλ. και ΟλομΑΠ 967/1973 ΝοΒ 22/505. ΑΠ 1530/1980 ΝοΒ 30/872. ΑΠ 377/1979 ΝοΒ 27/1435. ΑΠ 615/1983 ΝοΒ 32/74. ΑΠ 1807/1983 ΝοΒ 33/1731. ΑΠ 211/1983 Ελλ-Δνη 24/650=ΝοΒ 31/1553. ΑΠ 1266/1977 ανωτ. ΕφΠειρ 432/1982 ΝοΒ 30/1098. ΕφΑθ 6691/1979 ΝοΒ 28/1172. ΕφΑθ 6497/1977 ΝοΒ 26/744. ΕφΑθ 5909/1976 ΝοΒ 25/400.

επιδίκου δικαιώματοςγεγονός, παρά μόνον το τελευταίο, εφόσον είναι διαφορετικό[4].

Αντιθέτως, *κατά* τη δεύτερη από τις απόψεις, με τον όρο «*έννομη σχέση*» δεν θεωρείται το βιοτικό συμβάν, το γεγονός της εμπειρικής πραγματικότητας, παρά αποκλειστικώς η έννομη

---

[4] **Κονδύλης**, ανωτ. Βλ. και ΟλομΑΠ 967/1973 ΝοΒ 22/505. ΑΠ 1530/1980 ΝοΒ 30/872. ΑΠ 377/1979 ΝοΒ 27/1435. ΑΠ 615/1983 ΝοΒ 32/74. ΑΠ 1807/1983 ΝοΒ 33/1731. ΑΠ 211/1983 Ελλ-Δνη 24/650=ΝοΒ 31/1553. ΑΠ 1266/1977 ανωτ. ΕφΠειρ 432/1982 ΝοΒ 30/1098. ΕφΑθ 66 (**Μητσόπουλος**, Η αναγνωριστική αγωγή κατά το ελληνικόν δικονομικόν δίκαιον, (έκδ. 1947) § 5 ΙΙΙ 2 in finem, σελ. 98 και § 7 υποσημ. αριθ. 2 σελ. 124. **Ο ίδιος**, Ανακοπαί του εκ προσυμφώνου αγοραστού και κατόχου ακινήτου του πτωχού επί καταχρηστική ασκήσει υπό του συνδίκου της διά πλειστηριασμού επισπευδομένης εκποιήσεως, (Μελέτη, αφιερωθείσα από τον συγγραφέα στον Ομότιμο Καθηγητή του Πανεπιστημίου Αθηνών και Ακαδημαϊκό Γεώργιο Μιχαηλίδη-Νουάρο) Ελλ-Δνη 25 § V σελ. 883. **Μιχελάκης**, Κανών δικαίου και δεδικασμένον, Ελλ-Δνη 25 § 1 σελ. 529. **Μπέης**, Το αντικείμενο της πολιτικής δίκης, Δ. 21 σελ. 3 επ. και ιδίως στην § 10.2 σελ. 31 επ. . **Ο ίδιος**, ΕρμΚΠολΔ, Εισαγωγή § 4 ΙΙΙ 2 σελ. 26 και υπό το άρθρο 322 § ΙΙ 1γ΄ σελ. 132. **Ο ίδιος**, Εισαγωγή στη δικονομική σκέψη, (3η έκδοση), § 1 παρατηρ. 3 σελ. 31 επ. και § 5 σελ. 105 επ. **Νίκας**, Το έννομο συμφέρον (1981), σελ. 111 υποσημ. αριθ. 53. **Ράμμος**, Στοιχεία ελληνικής πολιτικής δικονομίας, τ. 1ος, (έκδ. 1961) § 147 Β σελ. 432. **Κεραμεύς**, Ουσιαστικόν δεδικασμένον επί προδικαστικών ζητημάτων (έκδ. 1967), σελ. 199-200. **Σινανιώτης**, ΕρμΚΠολΔ, υπό το άρθρο 324 § IV σελ. 126. **Μάγνης**, Η έννοια της έννομης σχέσης στο αστικό και στο δικονομικό δίκαιο, Δ. 13 Κεφ. Α΄ § 4 σελ. 8. **Γιακουμής**, Περί των «παρεμπιπτόντων ζητημάτων» και της επ' αυτών επεκτάσεως του δεδικασμένου, Δ. 4 § 2 ΙΙΙ 9 σελ. 24. **Παναγόπουλος**, Σχόλιο, Δ. 13 σελ. 759. **Γεωργίου**, Δεδικασμένο - Έννομη σχέση - Προδικαστικό ζήτημα, Ελλ-Δνη 26,1103 επ. Από τη σχετική νομολογία, βλ. τις αποφάσεις : ΑΠ 1025/1993 Ελλ-Δνη 35/1565. ΑΠ 127/1990 ΔΕΝ 1991/277 = Δ. 1992/125 = ΕΕΝ 1990/657. ΑΠ 364/1988 ΕΕΝ 1989/205 = ΕΕργΔ 1989/1031= ΝοΒ 1989/252. ΑΠ 683/1977 ΝοΒ 26/363. ΕφΑθ 9550/1998 Ελλ-Δνη 40/1101. ΕφΑθ 2534/1998 αδημ. στο νομικό τύπο. ΕφΝαυπλ 641/1995 αδημ. στο νομικό τύπο. ΕφΛαρ 629/1996 Δ. 1997/3754. ΕφΠειρ 833/1989 Ελλ-Δνη 31/1491. ΕφΑθ 1515/1980 ΝοΒ 28/1539. ΠΠρΑθ (πλειοψ.) 7555/1985 αδημ. στο νομικό τύπο. ΠΠρΑθ 10473/1972 Δ. 3, 694 με σχόλιο **Μπέη**. ΜΠρΑθ 7374/1984 Ελλ-Δνη 26/1228. Επομένως, κατά την άποψη αυτή, το δεδικασμένο καλύπτει μόνον την κατάφαση ή την άρνηση της επίδικης έννομης συνέπειας. Δεδικασμένο, με άλλα λόγια, δημιουργεί μόνον η καταληκτική κρίση του δικαστηρίου, το συμπέρασμά του, το διατακτικό της απόφασής του. Όχι βέβαια μεμονωμένα, παρά σε σχέση κι εξάρτηση με ολόκληρο τον δικανικό συλλογισμό. Δεν δημιουργείται όμως δεδικασμένο και για τα παραγωγικά γεγονότα της επίδικης έννομης συνέπειας, επομένως και για την βιοτική σχέση που έχει παραγάγει την συνέπεια αυτή (**Μπέης**, ΕρμΚΠολΔ, Εισαγωγή § 8 ΙΙΙ 2 γ΄σελ. 63 επ. και υπό το άρθρο 324 § ΙΙΙ 3 σελ. 1320 επ. **Ο ίδιος**, Εισαγωγή στη δικονομική σκέψη, 3η έκδοση, § 18 παρατηρ. 3.2.4. σελ. 276 επ. **Κονδύλης**, ανωτ. § 19 ΙΙ 1 σελ. 235, όπου και παραπομπές σε συναφή νομολογία του Ακυρωτικού. ΕφΑθ 920/1984 Ελλ-Δνη 25/1192 με ενημερωτικό σημείωμα **Κυρ.Γεωργίου**. ΕφΑθ 7123/1975 Ελλ/Δνη 1977/45)91/1979 ΝοΒ 28/1172. ΕφΑθ 6497/1977 ΝοΒ 26/744. ΕφΑθ 5909/1976 ΝοΒ 25/400

συνέπεια (ή το σύμπλεγμα των εννόμων συνεπειών) που προβλέπει ο εκάστοτε εφαρμοστέος κανόνας δικαίου (αξίωση/αξιώσεις)[5].

Κατά τη γνώμη αυτή, δεδικασμένο δημιουργείται **μόνον** ως προς την κριθείσα έννομη σχέση (ΚΠολΔ 322, 324), με άλλα λόγια μόνον ως προς την αξιούμενη από τον ενάγοντα έννομη συνέπεια[6], η

---

[5] **Μητσόπουλος**, Η αναγνωριστική αγωγή κατά το ελληνικόν δικονομικόν δίκαιον, (έκδ. 1947) § 5 III 2 in finem, σελ. 98 και § 7 υποσημ. αριθ. 2 σελ. 124. **Ο ίδιος**, Ανακοπαί του εκ προσυμφώνου αγοραστού και κατόχου ακινήτου του πτωχού επί καταχρηστική ασκήσει υπό του συνδίκου της διά πλειστηριασμού επισπευδομένης εκποιήσεως, (Μελέτη, αφιερωθείσα από τον συγγραφέα στον Ομότιμο Καθηγητή του Πανεπιστημίου Αθηνών και Ακαδημαϊκό Γεώργιο Μιχαηλίδη-Νουάρο) Ελλ-Δνη 25 § V σελ. 883. **Μιχελάκης**, Κανών δικαίου και δεδικασμένον, Ελλ-Δνη 25 § 1 σελ. 529. **Μπέης**, Το αντικείμενο της πολιτικής δίκης, Δ. 21 σελ. 3 επ. και ιδίως στην § 10.2 σελ. 31 επ. **Μπέης**, ΕρμΚΠολΔ, Εισαγωγή § 4 III 2 σελ. 26 και υπό το άρθρο 322 § II 1γ΄ σελ. 132. **Ο ίδιος**, Εισαγωγή στη δικονομική σκέψη, (3η έκδοση), § 1 παρατηρ. 3 σελ. 31 επ. και § 5 σελ. 105 επ. **Νίκας**, Το έννομο συμφέρον (έκδ. 1981), σελ. 111 υποσημ. αριθ. 53. **Ράμμος**, Στοιχεία ελληνικής πολιτικής δικονομίας, τ. 1ος, (έκδ. 1961) § 147 Β σελ. 432. **Κεραμεύς**, Ουσιαστικόν δεδικασμένον επί προδικαστικών ζητημάτων (έκδ. 1967), σελ. 199-200. **Σινανιώτης**, ΕρμΚΠολΔ, υπό το άρθρο 324 § IV σελ. 126. **Μάγνης**, ανωτ. Κεφ. Α΄ § 4 σελ. 8. **Γιακουμής**, Περί των «παρεμπιπτόντων ζητημάτων» και της επ' αυτών επεκτάσεως του δεδικασμένου, Δ. 4 § 2 III 9 σελ. 24. **Παναγόπουλος**, Σχόλιο, Δ. 13 σελ. 759. **Γεωργίου**, Δεδικασμένο - Έννομη σχέση - Προδικαστικό ζήτημα, Ελλ-Δνη 26/1103 επ.

Από τη σχετική νομολογία, βλ. τις αποφάσεις : ΑΠ 9550/1998 Ελλ-Δνη 40/1101. ΑΠ 1025/1993 Ελλ-Δνη 35/1565. ΑΠ 127/1990 ΔΕΝ 1991/277 = Δ. 1992/125 = ΕΕΝ 1990/657. ΑΠ 364/1988 ΕΕΝ 1989/205 = ΕΕργΔ 1989/1031= ΝοΒ 1989/252. ΑΠ 683/1977 ΝοΒ 26/363. ΕφΑθ 9550/1998 Ελλ-Δνη 40/1101. ΕφΑθ 2534/1998 αδημ. στο νομικό τύπο. ΕφΝαυπλ 641/1995 αδημ. στο νομικό τύπο. ΕφΛαρ 629/1996 Δ. 1997/3754. ΕφΠειρ 833/1989 Ελλ-Δνη 31/1491. ΕφΑθ 1515/1980 ΝοΒ 28/1539. ΠΠρΑθ (πλειοψ.) 7555/1985 αδημ. στο νομικό τύπο. ΠΠρΑθ 10473/1972 Δ. 3/694 με σχόλιο **Μπέη**. ΜΠρΑθ 7374/1984 Ελλ-Δνη 26/1228.

[6] ΑΠ 1025/1993 Ελλ-Δνη 35/1565. ΑΠ 683/1977 ΝοΒ 26,363. ΕφΑθ 9550/1998 Ελλ-Δνη 40/1101. ΕφΑθ 2534/1998 αδημ. στο νομικό τύπο. ΕφΠειρ 833/1989 Ελλ-Δνη 31/1491. **Μητσόπουλος**, Η αναγνωριστική αγωγή κατά το ελληνικόν δικονομικόν δίκαιον, (έκδ. 1947) σελ. 96-97. **Ο ίδιος**, Ανακοπαί του εκ προσυμφώνου αγοραστού και κατόχου ακινήτου του πτωχού επί καταχρηστική ασκήσει υπό του συνδίκου της διά πλειστηριασμού επισπευδομένης εκποιήσεως, (Μελέτη, αφιερωθείσα από τον συγγραφέα στον Ομότιμο Καθηγητή του Πανεπιστημίου Αθηνών και Ακαδημαϊκό Γεώργιο Μιχαηλίδη-Νουάρο) Ελλ-Δνη 25 § V σελ. 883.

οποία - ως αντικείμενο της δίκης[7] - ήχθη προς εκδίκαση ενώπιον του δικαστηρίου. Η δικαστική κατάφαση περί του ότι ισχύει η επίδικη έννομη συνέπεια, ως συμπέρασμα του οικείου δικανικού συλλογισμού, περιλαμβάνει και τον εφαρμοσθέντα κανόνα δικαίου και τη βιοτική σχέση που αποτελεί το πραγματικό του εν λόγω κανόνα και το μνησθέν συμπέρασμα[8].

---

[7] **Μιχελάκης**, Κανών δικαίου και δεδικασμένον, Ελλ-Δνη 25 § 1 σελ. 529. **Μπέης**, Το αντικείμενο της πολιτικής δίκης, Δ. 21 σελ. 3 επ. και ιδίως στην § 10.2 σελ. 31 επ. ΑΠ 127/1990 ΔΕΝ 1991/277 = Δ. 1992,125 = ΕΕΝ 1990/657. ΑΠ 364/1988 ΕΕΝ 1989/205 =ΕΕργΔ 1989/1031=ΝοΒ 1989/252. ΕφΝαυπλ 641/1995 αδημ. στο νομικό τύπο. ΕφΛαρ 629/1996 Δ. 1997/3754. ΕφΠειρ 833/1989 Ελλ-Δνη 31/1491.

[8] Βλ. **Μπέη,** ΕρμΚΠολΔ, υπό το άρθρο 324 § ΙΙΙ 1 σελ. 1324. **Τον ίδιο**, Εισαγωγή στη δικονομική σκέψη, 3η έκδοση, § 18 (3.2.4.1.2.) σελ. 278. **Τον ίδιο,** Τα αντικειμενικά όρια του δεδικασμένου κατά το ελληνικό δίκαιο, Δ. 19, σελ. 710 επ. και ιδίως § 3 σελ.716-717 και § § 7,8 σελ. 719 επ. **Μητσόπουλο/Κεραμέα**, Δεδικασμένο΄ η νομική αιτία το οριοθετεί αντικειμενικά κλπ, (Γνμδ.), Ελλ-Δνη 24 § Α (4) σελ. 6/7. **Απ. Γεωργιάδη**, Η «συρροή αξιώσεων» επί συρροής συμβατικής και αδικοπρακτικής ευθύνης, Δ. 6 § IV 5 σελ. 59.